

The 14th Annual Conference of Japanese Studies Association of Thailand

“JAPAN IN THE NEW NORMAL”

KEYNOTE SPEAKER

Assoc. Prof. Dr. Tatsushi FUJIHARA

26th November 2020

9.30-10.30 am

Online zoom meeting

The “Spanish Influenza” in 1918-1920 and COVID-19 in Japan

The Spanish influenza holds lessons for us in the present. First, infectious diseases may come in more than one wave. The Spanish influenza had a tendency of reappearing and came in three waves. Second, the Spanish influenza became more rampant and more dangerous because people refused to stop working when they felt unwell, or they forced other people to do so. Third, during the Spanish influenza, governments at war restricted the flow of information and the mass media went along with them. All the lessons applied to Japan.

In Japan at that time, the Spanish influenza was told to kill about 400 thousand. Moreover, it caused more serious damage in the Japanese colonies such as Karafuto, Taiwan islands and Korean Peninsula than in the Japanese mainland. This pandemic clarified the discriminatory structure constructed before it. I think this phenomenon is similar to that of COVID-19 today.

In this speech, I will talk about global and Japanese history of the Spanish Influenza to know what happened in this time in Japan. I hope the historical approach will help all of you to understand what kind of crisis the COVID-19 pandemic is.

Guidelines for Life in a Pandemic: A Historical Approach*

- 1 Level-headed thinking for all eventualities
- 2 Should we put our hopes in the state?
- 3 Should we put our hopes in the home?
- 4 Spanish influenza and COVID-19
- 5 Lessons from the Spanish influenza
- 6 The judgement of Clio

(Articles 1 – 4, which are referred to herein, can be accessed using the QR codes at the bottom of this piece).

1. Level-headed thinking for all eventualities

Human beings are filled with all sorts of theories, and have the unfortunate habit of clinging to vague and distant hopes instead of perceiving an obvious crisis happening right in front of them. Many lean towards the optimistic view of things, brushing aside the possibilities that they may fall ill due to a virus, that they may die from it, that their workplaces and schools will be shuttered or that the death rates of other countries could ever be possible in their own. I, too, count myself amongst such people.

Almost everyone reaches a limit in their thinking capacity when facing a very significant crisis, and so we cling ever more tightly to optimism and flee from reality by telling ourselves that the numbers of infected and

dead are still few in Japan. That we have an advanced healthcare system, and children and young people are rarely infected. In one or two weeks, the virus will have either spread or have been suppressed. The critical moment will be after those two weeks, the turning point after three. Given a year, there should be no problem holding the Olympics. I probably will not be one of the four out of every 100 people... It is not at all strange that we should want to believe any of this. Although, hope may soon turn into baseless conviction before one even realizes. The First World War began in the summer of 1914 and went on until the fall of 1918, despite the German emperor Kaiser Wilhelm II's reassurances to his people that it would all be over by Christmas of 1914. Japan's Imperial Headquarters repeatedly told people the Second World War would end with a victory for Japan. That the optimism and bravado of those in charge, disseminated by mass media, was believed even by a considerable number of people who had opposed their governments is a bitter fact of history.

The Plague; the Thirty Years' War; the Great Lisbon Earthquake; the Napoleonic Wars; the Great Famine of Ireland; rampant outbreaks of cholera, plague, and tuberculosis; the First

* This article was first published online at the Iwanami B Side website, of Iwanami Publishing. It was uploaded as a PDF with the author's permission. This PDF may be freely printed and copied. Please allow as many others to read its contents as possible. (April 8, 2020)

World War; the Spanish influenza; the Ukrainian Famine; the Second World War; the Chernobyl nuclear disaster; the Fukushima nuclear disaster... History is littered with deadly crises such as these. During a significant crisis, the forward march of reality has always pitilessly crushed people's hopes underfoot. Particularly in Japan, where people grew accustomed to hearing the announcements of the Imperial Headquarters, it is common knowledge that the careless optimism, moral and spiritual theories of the country's leadership (for whom a retreat could easily be described as a mere "change of course") was simply cheap comfort, blinding the people and dulling their powers of reasoning. Hopes of that sort are probably safer not held at all.

Social scientists, who have as their tools only imagination and words, can produce neither a vaccine against COVID-19 nor medicines to treat it. However, while people in this occupation are limited in what they can do, it is not without value. Historians, for example, avoid the general tendency of interpreting historical materials in ways that serve either themselves, publishers, or the state, or of making them fit neatly into grand narratives of hope. This has drummed into them the skill of reading historical materials with an open mind. Their training allows them to dispassionately sort out the hopes that people cling to using similar events that have occurred in the past as a guide. This bears no connection to scientism or moralism. Happily, I work in the field of environmental history

studying the relationships between humans and nature (particularly microbes). Through such work, I hope to obtain at least some clue as to how we might live through the present circumstances.

2. Should we put our hopes in the state?

Let us first consider the hard facts.

COVID-19 has divided both the world and Japan. To begin with, the fact that few people in Japan have become infected is mainly due to the low levels of testing and gives little cause for celebration. Sadly, those who, until recently, were clamoring for the Tokyo Olympics to be held in July have created a baseless optimism amongst Japanese society. Yet, whether or not the Olympics will be postponed, the number of new infections in the capital is rapidly increasing. Globally, more and more infections and deaths have been reported beyond the aged and critically ill groups. Additionally, COVID-19 has damaged not only people's health, but their confidence in the state, their families, and the future. Although, perhaps the foundations had already begun to shake prior to the outbreak itself.

First, the state.

In times of crisis, people cling to the voices of authority emanating from their leaders as the ultimate source of hope. They abandon their own thinking and entrust themselves to leaders, be they governors or prime ministers.

If the leaders of the collectives to which we belong, particularly state leaders, had

released information to their constituents wholly and without concealment, the constituents themselves would undoubtedly be capable of determining a course of action based on the data. Leaders who are tolerant of differing views also enable more creative solutions to emerge. Organizations which do not falsify data, or make subordinates falsify data, take a serious view of history, and give the proper respect owing to documents that will be left to posterity. They may even, perhaps, prevent avoidable deaths. Countries led by accountable leaders are more likely to alleviate the anxiety felt by those fighting in the front lines against the virus, such as nurses, caregivers, childcare, and service industry workers. If we had chosen leaders capable of adapting to the changing nature of a crisis, who answered journalists' questions and who did not suppress unpopular opinions, the people may have been able to act with a sense of conviction. A government that spends tax revenues on research and education to contribute to humanity's store of wisdom, instead of being compelled to purchase goods from the United States that are utterly useless in an "emergency," may have actually been able to properly respond to the pandemic and to propose scientific policies that, at the very least, would not become a hindrance.

Sadly, the Japanese government, and governments like it overseas, remain deaf to the myriad criticisms we have raised and have failed to make any effort to perform to the standard described above. The notion that faith in such

a government will save us is utterly demolished by the words written in the shaking hand of Toshio Akagi, moments before his suicide, and published in the March 26 *Shūkan Bunshun* ("In the end, subordinates get their tails cut off. What kind of a world is this?") and by the shockingly lax words of government politicians in the Diet. The astounding fact that this administration still has a 45.5% approval rating only makes matters worse (Kyodo News Opinion Poll, released March 28, 2020).

Moreover, in the wake of the state of emergency declaration, the Diet gave to this cabinet, of all things, the authority to restrict people's basic human rights. History records any number of instances whereby leaders, under the banner of protecting lives, use such declarations for their own purposes. How foolish must we be to take an optimistic view of the crisis under the current government?

3. Should we put our hopes in the home?

Second, the household.

If the state cannot be relied upon, then the household shall be burdened with decisions of life and death. Nothing is closer, more dependable or a source of greater comfort than one's family. Given that close physical contact is unavoidable within them, families may even be said to share a common fate. Yet, parents who are unable to work from home are compelled to leave their elementary school-aged children at home and struggle with the anxiety and guilt of doing so. Moreover, asking one's aging parents

staying separately to help out, and thereby exposing them to the risk of infection on their way is, frankly, disturbing. More people are dismissed from their jobs due to poor economic conditions. In the end, neither the economy nor the conditions for bringing up children are improving. Nor is there any guarantee that homes are safe.

But were these homes safe for children to begin with? I am not asking whether or not they should be, but whether they are. In Japan, one in seven children lives in poverty. The results of policies that have created such an economic divide become apparent during such times of crisis. In *School Lunch – A History* (Iwanami Shoten, 2018), I wrote that even during the period of rapid economic growth, a large number of children got by with the daily nutrition afforded by their school lunch. Nowadays, it appears that this final source of sustenance for children is to be discontinued.

Even in homes that can provide the minimum three meals a day, danger remains. According to *Courrier Japon* (March 29 ①), “Since the March 17 stay-at-home order there has been a possible increase in domestic violence. A nearly 32% rise in domestic violence was reported in one week in the area under the jurisdiction of the Paris police, and a 36% rise in regions overseen by the National Gendarmerie.” This is not just a problem for France, where domestic violence against women was already a social problem. In Japan as well, many families who are unaccustomed to spending long periods

of time together under the same roof are likely experiencing a somewhat unpleasant atmosphere. For children who ordinarily experience abuse, the home must be a prison from which the urge to escape is stronger than ever. And it is not only children; wives subjected to their husbands’ violence and who cannot easily leave now find their own homes akin to prisons. It is also perfectly possible that family members who become infected will go missing in the future.

If households become dysfunctional, people must then rely on the local community. Sadly, however, the places that once may have supported the socially vulnerable have had their operations either restricted or halted due to COVID-19. Amidst the fear of infection, local community organizations, be they PTAs, neighborhood committees or NPOs, are struggling to render effective assistance. Children’s canteens and school lunch services are largely closed, leaving young stomachs and hearts to go empty.

Moreover, in the event of a large-scale flood or earthquake of the type that have occurred frequently over the recent years, local emergency shelters would undoubtedly become hotbeds of infection. Accordingly, local governments must immediately produce guidelines in relation to emergency evacuation procedures.

4. Spanish influenza and COVID-19

As COVID-19 is now looking more likely to spread than to be suppressed, the Spanish

influenza, much more than SARS or Ebola, is the historical event that may help us pick out some useful principles for action from amongst all the wishful thinking. That pandemic occurred 100 years ago. Although the USA was the epicenter of the disease, the Spanish influenza received its name (unjustly, for Spaniards) from the fact that information about it spread from Spain, a neutral country during the war that did not practice wartime censorship. For three years between 1918 and 1920, the virus swept the world in three waves. The smallest estimates put the death toll at 48 million, while the largest put the figure at 100 million (Taro Yamamoto, *Kansenshō to bunmei – Kyōsei he no michi* [Infection and civilization: The path to symbiosis], Iwanami Shoten, 2011). The Spanish influenza plunged humanity to the furthest depths of fear. Despite all that, this historic episode is largely ignored by textbooks and the various historical societies. While researching the famine in First World War Germany (*Kabura no fuyu – Dai-ichi sekai taisen doitsu no kikin to minshū* [The turnip winter: Famine and the masses in First World War Germany], Jimbun Shoin, 2011) I encountered some material on the Spanish influenza, which tormented many private citizens, and I could not help but notice more than a few similarities with the current pandemic. Both were caused by viruses, both ignored international borders, and both became global in scale. In both cases, people died in groups on large vessels, the initial responses to both ended in failure, both led to the spread of false information, both killed

prominent individuals and the conditions surrounding the outbreak of both are also alike.

Nevertheless, during the Spanish influenza pandemic, there was little technical ability to isolate the virus, whereas we in the present are at an advantage in relation to medical technology. Conversely, the then world population of 1.7 billion people would have been an advantage compared to the current figure of 7.5 billion. A feature of the present era is the vast amount of information disseminated via different forms of media other than newspapers, including social media, though whether this is an advantage or not I, frankly, do not know. The WHO did not exist 100 years ago, a fact which ideally should mean that we now have an advantage, though as the news suggest, this is somewhat difficult to believe.

A hundred years ago saw the era of rice riots in Japan and the Siberian War (the Siberian Expedition). At that time, hitherto unimaginable movements of people occurred across Asia, Europe, and North America. This was, after all, right in the middle of the First World War. Scores of young men crossed over in large ships to Europe from America where the influenza had already been circulating from the spring of 1918. With their poor ventilation and crowded conditions, infection quickly spread aboard the ships and many young passengers, once the very picture of health, died one after another. In Europe, many people from Asia were employed as laborers. Workers from the colonies of French Indochina travelled

to France, those from India and Burma to England and many Chinese laborers arrived in Europe (For an account of the Southeast Asian experience of the First World War, see Shinzo Hayase, *Mandara kokka kara kokumin kokka he – Tōnan ajia-shi no naka no dai-ichi sekai taisen* [From mandala nations to nation-states: The First World War in Southeast Asian history], Jimbun Shoin, 2012). The infection soon spread to Asia, with some 400,000 people believed to have died in Japan.

Two reasons why so many soldiers succumbed to the disease once it had spread across the globe were the poor sanitary conditions and lack of adequate nutrition during the war. According to environmental historian Alfred W. Crosby, soldiers were forced to work in poor sanitary conditions even when unwell, making them particularly prone to infection and deteriorating health. Food shortages on the home fronts, not surprisingly, also made them highly susceptible to the virus. Moreover, considering the fact that tooth decay was a significant problem amongst soldiers (Ruchel Duffett, *The Stomach for Fighting: Food and the Soldiers of the Great War*, Manchester University Press, 2012, p. 21), the poor condition of their oral cavities, the virus's main habitat, must have been an additional factor.

The fact that there is no global war currently underway does not, however, give us cause for celebration. The incessant movement of people during the last few years has been occurring on a different scale altogether, the biggest indicator

of which is the recent advent of "overtourism." Tourists have become the new soldiers, travelling not by ship but in airplanes, the frequency of travel and sheer numbers of people are of an order of magnitude higher. This is another characteristic of our present situation.

5 Lessons from the Spanish influenza

The Spanish influenza holds lessons for us in the present. These can be summarized along the lines of Alfred W. Crosby's book, *America's Forgotten Pandemic: The Influenza of 1918* (Japanese translation by Hidekazu Nishimura, Misuzu Shobō, 2004).

First, infectious diseases may come in more than one wave. The Spanish influenza had a tendency of reappearing and came in three waves. The first wave went around the globe in four months, and the second was deadlier than the first. As is the case with the coronavirus disease, we must not let our guard down even if the number of new infections drops. Viruses can mutate. The suppression of a less virulent strain may lead to the emergence of a deadlier strain. I do not know why politicians and the media believe this pandemic will be over in one wave. As a cursory study of modern history makes it clear, there is absolutely no guarantee that the Olympic Games can be held next year.

Second, the Spanish influenza became more rampant and more dangerous because people refused to stop working when they felt unwell, or they forced other people to do so. This makes sense when we think of the sanitary

conditions in which soldiers found themselves, and the fact that they were unable to complain against this problem. Japan's workplace culture, which has led to deaths by overwork and even suicides, can only work against us in this regard.

Third, we must not be negligent in caring for our health care professionals. Many of those who survived the Spanish influenza spoke of being saved by the dedicated care of their doctors and nurses. It is difficult to imagine these professionals trying to save their patients from dying in front of them even when they themselves are at risk. We must not forget that Japanese nurses, despite their low wages, are putting their own lives on the line to fight the current virus. Not once in the world's recent history have nurses or other care professionals been paid back the debt that is owed to them.

Fourth, during the Spanish influenza, governments at war restricted the flow of information and the mass media went along with them. This was a significant cause of the explosive spread of the influenza. The open disclosure of information allows for its rapid analysis and advances the identification of the sources of infection.

Fifth, notwithstanding the fact that the Spanish influenza produced more deaths than the First World War, in the later years the virus disappeared from many historical accounts and from people's memories. Historical scrutiny of that pandemic has been insufficient as a result. To prevent the same from occurring in the post-COVID-19 world, we must ensure that

all data are well stored so that a proper historical analysis can be done. As was very much the case after the Spanish influenza, once this crisis is over, some will likely seek to use their triumph over it as a pretext for acquiring power and profits. We now observe obnoxious events popping up to celebrate "victory" over the virus. But can such a victory be had so easily? Ever since humanity began farming land, keeping livestock, building fixed settlements and constructing cities, we have been fated to live alongside viruses (see James C. Scott, *Against the Grain: A Deep History of the Earliest States*, Yale University Press, 2017). If we are to begin handing out awards, these should go to the medical professionals and health care workers for their dedicated service.

Sixth, the reasoning of governments and people alike, is often clouded by emotion. An interesting example from one hundred years ago illustrates the point: "Such was the virulence of anti-German fanaticism in 1918 that the USPHS (United States Public Health Service) was obliged, in the middle of the fall wave when it had much more important things to do, to test Bayer Aspirin tablets" (Crosby, 2003, p. 216). In essence, a bizarre rumor had spread according to which the Aspirin manufactured by Bayer, a German company, contained the influenza pathogen.

Even now, the suspicion of others has awoken the prejudicial tendencies that lurk deep inside many people. If the world had thoroughly fought against intolerance, we would

not see statements like “No coronavirus-spreading Chinese allowed,” and the anti-Asian discrimination occurring in Europe and the United States may have been avoided. Or perhaps if politicians were themselves free of such prejudice, they might have maintained the most basic qualities befitting human beings despite the crisis. The loss of such qualities frustrates the sort of international cooperation required to suppress the pandemic.

Seventh, during the Spanish influenza, sanitation workers in the United States contracted the virus, garbage trucks stopped working and rubbish piled up in the cities. This inevitably worsened sanitary conditions in metropolitan areas. The collapse of healthcare systems must be avoided, but the collapse of sanitation systems poses an even greater danger.

Eighth, as the infection spreads amongst policymakers and bureaucrats, the functions of government may be hindered. The then President of the United States, Woodrow Wilson, became infected with the Spanish influenza, coming down with a fever of 39.4 degrees and was admitted to a hospital in the middle of a four-nation conference with Great Britain, France, and Italy. During his absence, the tone of the meeting changed considerably, and it went on to establish the punitive measures against Germany in the Treaty of Versailles.

6 The judgement of Clio

We cannot deem the danger to have passed once the coronavirus disease is

suppressed. What is truly frightening is not the virus, but the people who are frightened of it. Unlike Japan’s Prime Minister, German Chancellor Angela Merkel addressed in a March 18 speech about the painful and unprecedented nature of having to restrict basic human rights. For Merkel, who was born in East Germany, the right to move and travel freely was hard won (see Mikako Hayashi-Husel’s Japanese translation of the speech ②). Nonetheless, I greatly doubt that this will continue to be an exception. The current pandemic will most likely trigger a significant transformation in people’s consciousness. As their fear of risk increases in the face of unforeseen circumstances, nations may take on more autocratic styles of isolated governance via the retention and management of big data, or may seek a more self-serving, nationalistic model of statehood. Yuval Noah Harari sees cautious optimism for the possibility that the ideals of the European Union will be renewed in the wake of the pandemic. I, on the other hand, can envisage a rapid decline in the value of these ideals, for the reasons stated above (Yuval Noah Harari, “In the Battle Against Coronavirus, Humanity Lacks Leadership,” Time, March 15, 2020 ③). Harari calls on countries not to isolate themselves but to cooperate, which I completely agree with. Nonetheless, the international community is now full of countries utterly mired in nationalistic thinking. As such, the international order and democratic nations may be on the path to a genuine decline, just as they appeared to be

prior to the pandemic.

Furthermore, though this was not mentioned by Harari, a market has emerged for fear-suppressing products such as disinfection services that claim to “neutralize” the novel coronavirus. People have become even more obsessed with the need for cleanliness, already widespread at the best of times, and this threatens to kill off those bacteria and viruses that are useful to the human body, weakening the body’s microflora and potentially exposing their immune systems to negative effects. Following the First World War, poison gas was redeployed for use in consumer products as insecticides (One such gas, Zyklon B, would later be used in the Holocaust). That these were used to disinfect public transport and public buildings is probably due to the havoc wreaked by the influenza (see Tatsushi Fujihara, *Sensō to nōgyō* [War and agriculture], Sueisha International Shinsho, 2017).

A useful description of the damage caused by our culture of disinfection can be found in Martin J. Blaser’s book *Missing Microbes: How the Overuse of Antibiotics is Fueling Our Modern Plagues* (Henry & Holt, 2014). It is possible that, by not allowing specific viruses to survive in the body over a long period of time, we will lose the ability to protect ourselves from other pathogens. Furthermore, when the obsession with cleanliness becomes linked with racism it becomes even more dangerous, as we see in the case of Nazism (H.P Bleuel, *Das saubere Reich*, published in Japanese as

Nachi doitsu-Seiketsu na teikoku [Nazi Germany – The clean empire], translated by Kaori Ojima, Jimbun Shoin, 1983).

We can thus conceive of any number of bad outcomes. Yet the denizens of world history have not once, from reflecting on such crises, produced guiding principles to avoid repeating future crises. For those of us who hold the blood-stained baton of history, surely now is the time for us to search for principles that may be useful in the future.

First, nobody should be prevented from performing their everyday habits – mouth rinsing, hand washing, brushing teeth, face washing, ventilation, bathing, meals, cleaning, and sleep – by anybody else. This might seem obvious, yet history shows us that war and the movement by ships and trains that war requires make it difficult for people to perform these activities. History likewise shows that keeping human beings confined or imprisoned creates problems too, something we are well aware of. Even if we are busy at work, those in charge, in addition to not preventing their subordinates from carrying out these basic preventive measures (such as brushing one’s teeth during lunchtime, or keeping shared garbage bins and toilets clean and tidy), should themselves also practice it. Eating well, laughing, and sleeping well are all essential to keep the immune system strong, and we would do well to reconsider our focus on work at their expense.

Second, there should be absolutely no self-restraint, or imposed restraints, when it

comes to escaping from or objecting to violence or the unreasonable demands made within organizations or in the home. Local governments must quickly make preparations to deal with these issues. In the twentieth century, the notion of *Burgfrieden* (literally “castle peace,” the truce amongst political parties agreed to in Germany during the First World War) became the norm during times of all-out war, yet the silencing of grievances will likely be the very thing that worsens the impact of COVID-19. In a March 16 televised address, the French President, Emmanuel Macron, repeatedly stated that “France is at war,” while US President Donald Trump has no qualms calling himself a “wartime president.” This type of language is a double-edged sword. While it does raise the sense of urgency, it is also extremely effective at suppressing opposing views.

Third, whether it is a war, the Olympics, or an international exposition, pouring the nation’s soul into an event that cannot easily be cancelled or postponed due to disaster and disease is a huge waste of tax revenues and time. All such events should be managed simply in accordance with their fundamental spirit. Particularly countries such as Japan, an archipelago frequented by natural disasters, should manage these events in a way that allows the possibility of their cancellation.

Fourth, we must consider what the danger of becoming infected with COVID-19 entails for those who, in the shadows of today’s globalized economy, have had to live as if they were

already at war. In times of crisis, we easily forget the obvious truth that such is life for those who live in perpetual crisis. For people living near military bases, where a military aircraft might come crashing down at any time, is the risk of a nervous breakdown caused by the roar of machinery, or of being involved in some other accident, lower than the risk of contracting the coronavirus disease? For those who were exposed to radiation in the Fukushima nuclear disaster and who are still living in emergency accommodation, is the risk of developing a new disease lower than the risk of COVID- 19? For workers who are constantly harassed by their bosses, is the risk of death by overwork, suicide or depression lower than the risk of dying from COVID-19? Is the possibility that homeless people suffer illnesses less than that of their catching COVID-19? For single mothers working on temporary contracts, is the prospect of working themselves into the ground and burdening their children less frightening than COVID-19? Is the risk that a child who struggles at school is psychologically damaged by their schooling less than the risk of them developing COVID-19 symptoms? Perhaps those in power have forgotten that every day they expose people to such crises. If we look to recent history, it is easy to see that COVID-19 will, above all, have enormous long- term effects on people who have been driven into vulnerable circumstances.

Fifth, notwithstanding the current crisis, we must not stop protesting against the control of

information or its inaccurate communication. Only those who, like Taiwan's Minister for Health, are both physically and intellectually engaged, who respond honestly to any question at any time, are capable of bearing the burdens of government. In addition, too many online newspaper articles require users to pay for access even if they contain information that might save lives. Restricting information can result in deaths that might have otherwise been prevented. At the very least, media companies have a responsibility to make articles related to the novel coronavirus freely available.

Japan, like all other countries, is being tested by Clio, the goddess of history. Is Japan worthy of surviving as a nation after the pandemic is over? How will Clio make her judgement? Scholarship and art emerging from the crisis are valuable indicators, and great transformations in both will likely occur in every country. But ultimately, these will not be the critical decider. A low death count will likewise be left out of the final decision. Our test, as I have discussed, will be this: Did we fight against those who would debase and dispose of human values? Did we defeat that savagery which, overcome by emotion, relieves its frustrations through witch hunts and attacks on the weak?

In her diary of life in lockdown in Wuhan city the writer Fang records a warning: "The standard which determines whether a

country is civilized or not is not the number of skyscrapers it has, whether there are cars rushing around the streets, if it has advanced weaponry, a strong army or advanced science and technology. Nor is it whether the country has rich and diverse forms of art, whether it can hold grand events, if it has magnificent fireworks, if it can make merry in the world with the power of money, or whether it can get its hands on anything in the world. It has nothing to do with any of these. There is but one standard: how it looks after the weak" (for the Japanese translation, see Japan-China Welfare Planning ④).

Precisely in this time of crisis, we need to increase our efforts to meet the challenge laid down by Fang, which asks how we might improve on measures for those who will bear the brunt of the crisis. This crisis will expose both the baseness of human beings and their many day-to-day crises. How prepared are we to fight for those who have been exposed, to an appalling extent, to threats rivalling that of COVID-19? Are we prepared to keep fighting for them after the pandemic? The answers to these questions will decide Clio's judgement. In a post- pandemic world, any country that boasts of "suppressing" the virus by sacrificing the weak or by shirking its responsibilities may just collapse under the weight of its own shame.

* * *

Tatsushi Fujihara

Born 1976 in Asahikawa, Hokkaido, raised in Yokota (now Okuizumo), Shimane Prefecture. Associate Professor, Institute for Research in Humanities, Kyoto University, specializing in agricultural history. Publications include *Kyūshoku no rekishi* [School lunch – A history] (Iwanami Shoten, 2018), *Bunkai no tetsugaku* [A philosophy of disintegration] (Seidosha, 2019), *Torakuta no sekaishi* [A global history of the tractor], (Chuko Shinsho, 2017), *Sensō to nōgyō* [War and agriculture] (Sueisha International Shinsho, 2017), *Kabura no fuyu – Dai-ichi sekai taisen doitsu no kikin to minshū* [The turnip winter: Famine and the masses in First World War Germany], Jimbun Shoin, 2011. Co-authored publications include *Gendai no kiten - daiichi sekai taisen* [The origins of the modern age – The First World War] (4 Vols., Iwanami Shoten, 2014).

Affiliation: Institute for Research in Humanities, Kyoto University

Corresponding email: fujihara.tatsushi.8c@kyoto-u.ac.jp

||ບັນກາງການໃຫ້ເຊີ້ວຕໃນເງິນ||ພັບແຕມົກ: ພ່ານວິທີການສຶກເຫຼາປະວັດຕີສາສຕ່ຽນ

1. ວິເຄາະທີ່ສານກາຮົນທີ່ຈ້າກເກີດຂຶ້ນຍ່າງສຸຂົມ
ຮອບຄອບ
2. ຝັກຄວາມໜ່ວຍໄວ້ກັບປະເທດໄດ້ຫົວໜ່າ
ໄວ້
3. ຝັກຄວາມໜ່ວຍໄວ້ກັບຄອບຄັວໄດ້ຫົວໜ່າ
ໄວ້
4. ໄຂ້ວັດສເປັນກັບໂຄໂຄວິດ-19
5. ບທເຮັນຈາກໄຂ້ວັດສເປັນ
6. ກາຣີພາກຊາຂອງເພື່ອໂຄໂລໂອ

(ບທຄວາມໝາຍເລຂ 1-4 ສາມາດເຂົ້າສົ່ງໄດ້ຈ້າກ
QR Code ທ້າຍບທຄວາມກາຍາວັ້ນກຸ່າ)

1. ວິເຄາະທີ່ສານກາຮົນທີ່ຈ້າກເກີດຂຶ້ນຍ່າງສຸຂົມ ຮອບຄອບ

ມນຸ່ຍໍ່ຈຶ່ງເປັນສັຕິວ່າທີ່ເກັ່ງແຕ່ທຸກໆງໝົມນີ້ສັບເສີຍ ອື່ນ
ມັກຍາກພື້ນພົງຄວາມໜ່ວຍອັນເລື່ອນຮາງທີ່ອູ້ໄກລີບ
ມາກກວ່າອັນຕຽບທີ່ເຫັນເດັ່ນຊັດເປັ້ນໜ້າ ດັ່ງນັ້ນຜູ້ຄົນ
ຈຳນວນນັກຈຶ່ງມີແນວໂນມຈະມອງໂລກໃນແງ່ດີວ່າ ຕ້າວອງ
ນັ້ນຈະໄມ້ຕິດເຂົ້າໄວ້ຮສແນ່ງໆ ທີ່ຮູ້ອື່ນຕິດກີ່ມ່າຍຕ່າງ ທີ່ທຳກຳນັ້ນ
ແລ້ວໄວ້ເຮັນຈະໄມ້ປິດ ອັດຮາກເສີຍຊື່ວິດທີ່ສູງໃນປະເທດ
ວິນຈະໄມ້ວັນເກີດຂຶ້ນໃນປະເທດຂອງຕຸນ ຂ້າພະເຈົ້າເອງກີ່ເປັນ
ຫົ່ວ່າໃນຄຸນທີ່ມັກຄົດເຫັນນັ້ນ

ມີເອົ້ວຕົວເພື່ອຫຼັກກັບວິກຸດອັນໄຫຼຸ່ງຫລວງ ຄວາມຄົດ
ຂອງຜູ້ຄົນແບບທຸກຄົນຈະໄມ້ສາມາດກັ້ວຂ້າມເຈີດຈຳກັດ ນັ້ນ
ເປັນເຫດໃຫ້ຜູ້ຄົນພື້ນພົງພາກຮາມອອງໂລກໃນແງ່ດີແລ້ວຫລືກໜີ
ຈາກຄວາມເປັນຈິງ...ຄູ່ປຸນມີຜູ້ຜົດເຂົ້າແລ້ວແຜ່ຜູ້ເສີຍຊື່ວິດນ້ອຍ,
ກາຣີພາກຊາຂອງຄູ່ປຸນຈີ່ຈົບກັ້ວໜ້າ, ເຕັກແລະຄົນໜຸ່ມສາວ
ລົ້ມປ່າຍໄດ້ຍາກ, ໄໃວລາວາວ 1-2 ສັບດາທີ່ກໍ່ນາຈະຮູ້ແລ້ວວ່າ
ກາຣີພາກຊາຈະຍາຍວັງກ້າວທີ່ຫົວໜ່າຄົມໄດ້, ອີກ 2
ສັບດາທີ່ຕ່ອງຈາກນີ້ຈະສົ່ງໜ່ວຍສຳຄັງທີ່ຈະໜີ່ຈະຕາ, 3 ສັບດາທີ່
ຕ່ອງຈາກນີ້ຄື່ອງຈ່າຍຫຼັງໜ້າວ່າຕ່ອງຂອງສານກາຮົນ, ມີເວລາ

ອີກຕັ້ງປີຈັດໂລມິປົກໄດ້ໄມ້ມີປຸນໜ້າ, ເຮັດງໄມ້ເປັນ 4 ດວຍ
ໃນ 100 ພຣອກ...ໄມ້ແປລກທີ່ຜູ້ຄົນຍາກຈະຄົດເຫັນນັ້ນ
ແລ້ວວັນນີ້ຄວາມໜ່ວຍກີ່ຈະກລາຍເປັນຄວາມມິນໃຈອັນໄຮ
ມູລເຫດໄປໂດຍໄມ້ຮູ້ຕ້ວ ສັງຄຣາມໂລກຄັ້ງທີ່ຫົ່ວ່າເຮັມຕັ້ນຈຶ້ນ
ໃນຄຸດວັນຂອງຄ.ສ.1914 ແລະຢືດເຂົ້າໄປສິນຄຸດໃປໄມ້ຮ່ວງ
ໃນປີ 1918 ຕອນເຮັມຕັ້ນສັງຄຣາມ ຈັກພຣະດິວິລເຊົ່ມທີ່
2 ແກ່ຍອມນີ້ສົດຍູ້ກັບປະເທດນີ້ ສັງຄຣາມຈະຍຸດ
ລົງກ່ອນຄົງວັນຄຣິສຕໍມາສ ສ່ວນໃນສັງຄຣາມໂລກຄັ້ງທີ່ສ່ອງ
ກອງບໍ່ພາກຊາໃຫ້ຍູ້ຂອງຈັກພຣະດິພ່ານອກປະເທດນີ້
ສັງຄຣາມຈະຈະຈົບລົງດ້ວຍໜ້ານຂອງຄູ່ປຸນ ກາຣີໂລກໃນ
ແງ່ດີແລ້ວຄຳຄຸງໄວ້ຂອງຜູ້ປັກຄຣອງປະເທດເຫັນນີ້ກູ່
ຄ່າຍທອດອອກໄປໂດຍສື່ສ່ອມລາຍນ ທຳໄທ້ແມ່ແຕ່ຕົນທີ່ຕ່ອດຕ້ານ
ຮູ້ບາລາມາໂດຍຕລອດກີ່ຫລັງເຂົ້າໄປໄມ້ນ້ອຍ ນີ້ຄື່ອງຈະຈິງ
ອັນໂຫດຮ້າຍຂອງປະວັດຕີສາສຕ່ຽນ

ປະວັດຕີສາສຕ່ຽນນີ້ເຕີມໄປດ້ວຍວິກຸດທີ່ຄຸກຄາມ
ຊີວິຕມນຸ່ຍໍ່ ໄນວ່າຈະເປັນກາຣແພຮ່ຮະບາດອ່າງຫັກຂອງ
ກາຣີໂຮກ, ສັງຄຣາມສາມສິບປີ, ແຜ່ນດິນໄຫວຄັ້ງໃຫ້ຢູ່ທີ່
ລືສບອນ, ສັງຄຣາມໂປເລີຍນ, ທຸພກິກຂໍ້ກັ້ວຄັ້ງໃຫ້ຢູ່ໃນ
ໄວ່ແລນ໌, ກາຣແພຮ່ຮະບາດເບັນວາງກ້າວຂອງອທິວາຕໂຮກ
ກາຣີໂຮກແລະວັນໂຮກ, ສັງຄຣາມໂລກຄັ້ງທີ່ຫົ່ວ່າ, ໄຂ້ວັດ
ສເປັນ, ໂໂໂໂໂໂມໂຮງ (ມາຫາທຸພກິກຂໍ້ກັ້ວຄັ້ງໃຫ້ຢູ່ເຄຣນ),
ສັງຄຣາມໂລກຄັ້ງທີ່ສ່ອງ, ອຸບັດເຫດໂຮງໄຟຟ້ານິວເຄລີຍີ່ໃນ
ເຊອຣິໂນປິລະເບີດ, ອຸບັດເຫດໂຮງໄຟຟ້ານິວເຄລີຍີ່ຝຸ່ກຸ່ມະ
ໝາຍເລ້າທີ່ຈະຮັບເບີດ ໄນວ່າຈະເປັນເຫດກົດກຳນົດໄດ້ ເມື່ອ
ກົບຍັນຕາຍຮ້າຍແຮງຢ່າງກຣາຍມາຄົ່ງ ກາຣແປບລື່ອຍໄປ
ທຸກຂະໜາດຂອງສັງຄຣາມເປັນຈິງມັກທໍາລາຍຄວາມໜ່ວຍ
ໃຫ້ພັນາສລົງຢ່າງເລື້ອດເຍັນມາໂດຍຕລອດ ໂດຍເພາະ
ອ່າງຍິ່ງໃນປະເທດຄູ່ປຸນທີ່ຜູ້ຄົນກູ່ທຳໃຫ້ຄຸນຫັນກັບ
ປະກາສຂອງກອງບໍ່ພາກຊາໃຫ້ຍູ້ຂອງຈັກພຣະດິ ໃນທາງ

ประวัติศาสตร์นั้นเป็นที่ทราบกันดีว่า ลัทธิความหวังนิยม ศีลธรรมนิยม ตลอดจนความเชื่อในจิตตานุภาพแบบ ชาวนิยม (เช่น กลบเกลื่อนความพ่ายแพ้ด้วยการบอกว่า “เปลี่ยนทิศทาง” แทนที่จะบอกว่า “ถอนกำลังออกมานา”) ที่ผู้ปกครองบ้านเมืองส่งออกมามีมุมมองมาผู้คนและ บันthonความสามารถในการพิจารณาตื่อต่องนั้น เปรียบได้กับแสตมป์ราคากลู อาจกล่าวได้ว่า ถ้าเป็นเพียง ความหวังระดับที่ว่าก็อย่าหัวเสียจะปลอดภัยกว่า

สำหรับนักวิชาการสายมนุษยศาสตร์ที่มีเครื่องมือ เพียงความสามารถในการจินตนาการและถ้อยคำ ไม่ สามารถผลิตวัสดุหรือพัฒนาやりรักษาระดับโควิด-19 สิ่งที่มนุษย์ในสายอาชีพเช่นนี้จะทำได้มีขีดจำกัด แต่ก็ใช่ว่าจะน้อยนิด ยกตัวอย่างเช่น นักวิชาการด้าน ประวัติศาสตร์มีความสามารถในการลงทะเบียนความ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบให้เข้าข้างตัวเองหรือ สำนักพิมพ์หรือประเทศชาติ และสามารถหักห้ามใจที่จะ ไม่นำสิ่งเหล่านั้นมาใช้ในเรื่องราวนั้นจะให้ความหวัง อันยิ่งใหญ่แก่ผู้คน พวกราชการฝึกฝนการใช้เทคนิคในการอ่านข้อมูลทางประวัติศาสตร์โดยปราศจากอคติ อย่างจริงจังมาโดยตลอด และการฝึกฝนตั้งกล่าวว่าจะมี ส่วนทำให้สามารถเลือกสรรความหวังที่มนุษย์อย่าง พึงพาได้อย่างสุมารob kob โดยอ้างอิงจากปรากฏการณ์ ทำงานของเดียวกันในอดีต และทั้งหมดนี้จะกระทำโดยไม่ถูก ครอบจำกัดที่วิทยาศาสตร์นิยมและศีลธรรมนิยม โโคดีที่ท้าพเจ้าพ่อจะมีความรู้ในด้านประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อมอันเป็นศาสตร์ที่ต้องมองความเชื่อมโยง ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ (โดยเฉพาะจุลินทรีย์) ในเชิง ประวัติศาสตร์อยู่บ้าง ท้าพเจ้าจึงหวังว่างานที่กำลังทำอยู่ จะพอย้ำยว่าให้เราได้เบาะแสบางอย่างในการค้นหา แนวทางการใช้ชีวิตในสถานการณ์ปัจจุบัน

2. ฝ่ากความหวังไว้กับประเทศให้หรือไม่

ก่อนอื่นท้าพเจ้าอย่างสังเกตการณ์ความเป็นจริง ในเชิงปรัชญา

โควิด-19 กำลังแบ่งโลกออกเป็นส่วน ๆ รวม

ถึงภายในประเทศญี่ปุ่น แต่จะว่าไป การที่ญี่ปุ่นมีผู้ติดเชื้อ น้อยส่วนใหญ่เนื่องมาจากมีการตรวจหาเชื้อ เรายังไม่ ควรดึงไป เป็นโชคดายของญี่ปุ่นที่จนถึงเมื่อไม่นาน มาเนี่ย มีผู้กระเสือกระสนอย่างจัดการแข่งขันโตเกียว โอลิมปิกให้ได้ในเดือนกรกฎาคม (2020-ผู้แปล) ได้นำ แนวคิดมองโลกในแง่ด้านไม่มีมูลความจริงมาสู่สังคม ญี่ปุ่น แต่ทันทีที่มีการตัดสินใจเลื่อนการแข่งขันออกไป จำนวนผู้ป่วยในเมืองหลวงก็พลันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนในภาร trovare ของทั้งโลก จำนวนผู้ติดเชื้อและเสียชีวิต ที่ไม่รวมผู้สูงอายุและผู้ป่วยหนักก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ยิ่ง ไปกว่านั้น โควิด-19 ไม่ได้แค่ทำลายสุขภาพ แต่ยัง กำลังสั่นคลอนความเชื่อมั่นต่อประเทศชาติ ครอบครัว ตลอดจนอนาคตซึ่งเป็นสิ่งที่ฐานรากเริ่มโงนเงนอยู่แล้ว ทั้งสิ้น

ลำดับแรก ประเทศชาติ

ในยามแพชญ์หน้ากับวิกฤต ผู้คนจะพยายามยึด ตัวผู้นำและ “คำชี้ขาด” ของผู้นำเป็นความหวังสุดท้าย หยุดความคิดของตัวเอง แล้วพยายามส่งต่อทุกสิ่งอย่าง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกรัฐมนตรี หรือผู้นำ

ถ้าผู้นำขององค์กรที่เราสังกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำประเทศนำเสนอข้อมูลแก่สมาชิกอย่างเปิดเผย ไม่ปิดบังมาโดยตลอด แนะนำว่า สมาชิกย่อมสามารถ เลือกวิธีที่จะปฏิบัติด้วยใช้ข้อมูลเหล่านั้น และหากเป็น ผู้นำที่ใจกว้างยอมรับความเห็นต่าง ก็จะสามารถเสนอ วิธีแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ยิ่งขึ้นไปอีกได้ ถ้าเป็นองค์กร ที่ให้ความเคารพต่อเอกสารที่ส่งมอบให้คนรุ่นต่อไป โดยไม่มีการปลอมแปลงข้อมูลหรือสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชา แก้ไขข้อมูล และให้ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ บางที่ เราอาจช่วยชีวิตคนที่ไม่จำเป็นต้องตายได้ ถ้าเป็นประเทศ ที่ไม่มีผู้นำที่ยึดมั่นในความผิดของตนให้ลูกน้องแล้ว หลบหนีไปบังคับบัญชาการอยู่ที่ส่วนกลาง ก็น่าจะช่วย ปลดปล่อยความกังวลของผู้เป็นหน้าด่านในต่อสู้กับ เชื้อไวรัส เช่น พยาบาล ผู้ให้การดูแล ผู้ดูแลเด็ก อาชีพ ให้บริการลูกค้า ไปได้ในระดับสูงสุด ถ้าหากพากเราได้

เลือกผู้นำที่แม่ในสถานการณ์วิกฤตที่ตอบคำถามของผู้สื่อข่าวได้อย่างมีไหวพริบโดยไม่จำจัดความเห็นส่วนน้อย ผู้คนก็จะสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเข้าใจและยอมรับ ถ้าหากเป็นรัฐบาลที่ตระหนักมาโดยตลอดว่า การนำภาษีไปใช้เป็นงบประมาณในการศึกษาวิจัยเพื่อขัดเกลา “ปัญญาอันลุ่มลึกของมนุษยชาติ” เป็นภารกิจที่ต้องทำมากกว่าการถูกสร้างอัมริการบังคับให้เชื่อของที่ไม่เป็นประโยชน์อันได้ใน “ยานเกิดเหตุการณ์ที่เสียงต่อความมั่นคง” ก็น่าจะสามารถเสนอนโยบายเชิงวิชาศาสตร์ที่อย่างน้อยก็ไม่ส่งผลลบในสถานการณ์แพนเดมิก (การที่โรคระบาดแพร่กระจายไปทั่วโลกผู้แพร่)

แต่น่าเสียดายว่า รัฐบาลญี่ปุ่นหรืออาจรวมถึงรัฐบาลลักษณะเดียวกันในต่างประเทศไม่สนใจรับฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์จำนวนนับไม่ถ้วนเช่นที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมา และละเลยความพยายามทั้งหมดในการตอบสนองต่อเงื่อนไขข้างต้น ความเป็นไปได้ที่พวกเราจะได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายความหวังไว้กับรัฐบาล เช่นนี้ได้ถูกทำลายลงเป็นผุยผง จากกลุ่มตัวอักษรที่เขียนด้วยมืออันสั่นเทาถ่องปลิดชีวิตตัวเองของคุณอาคาจิ โทชิโอะว่า “สุดท้ายแล้วลูกน้องระดับล่างก็ถูกตัดหางปล่อยวัด” “นีมันสังคมอะไรกันนี่” ที่ลงในนิตยสารชั้นบุนชุน ฉบับวันที่ 26 มีนาคม รวมถึงจากคำพูดอันหละหลวยเรื่องความรับผิดชอบอย่างน่าตกใจของผู้อยู่ในศูนย์กลางอำนาจของรัฐบาลที่กล่าวไว้ในรัฐสภาพปัจจุบัน อีกทั้งความจริงอันเหลือเชื่อที่รัฐบาลชุดปัจจุบันยังได้รับเสียงไว้วางใจถึง 45.5% ยังทำให้สถานการณ์ตราวยังคงไปอีก (ผลสำรวจประชามติของสำนักข่าวเคียวไดนิวส์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2020)

ยิ่งไปกว่านั้น รัฐสภาพยังได้ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิมนุษยชนแก่รัฐบาลชุดปัจจุบันใน “การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน” ประวัติศาสตร์โลกนั้นมากล้นไปด้วยตัวอย่างของการใช้ประโยชน์จากประกาศที่ผู้ปกครองใช้เพื่อประโยชน์ของตัวเองซึ่งมากเกินกว่าจะตุ่นประสังค์ที่บอกว่าเพื่อคุ้มครองชีวิตของประชาชน

เช่นนี้ เราต้องขาดสติปัญญามากเพียงใดในการจะสามารถยอมรับความจริงเรื่องวิกฤตได้อย่างมองโลกในแง่ดีภายใต้รัฐบาลเช่นนี้

3. ฝากความหวังไว้กับครอบครัวได้หรือไม่

ลำดับที่สอง ครอบครัว

ถ้าหากประเทศไทยเป็นที่พึ่งไม่ได้ ภาระในการตัดสินความเป็นความตายนะทกมาอยู่ที่ครอบครัว เพราะไม่มีอะไรที่อยู่ใกล้ตัวและสามารถพึ่งพาได้อย่างสบายใจเท่ากับครอบครัว หรืออาจพูดได้ด้วยซ้ำว่า ครอบครัวคือผู้ร่วมชะตากรรม เมื่อจากไม่มีอาจหลีกเลี่ยงการเป็น “ผู้สัมผัสใกล้ชิด” ได้ อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ที่ไม่สามารถทำงานที่บ้านได้จะต้องทิ้งอยู่ขึ้นประณมไว้ที่บ้าน แน่นอนว่าพวกเขายังต้องต่อสู้กับความกังวลใจและรู้สึกผิดอีกทั้งการเลิกจ้างจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำก็เพิ่มขึ้นแม้การให้ฟ่อแม่สูงวัยที่บ้านอยู่ห่างไกลมาช่วยจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง แต่ก็จะเกิดความกังวลว่า การเดินทางไกลอาจเพิ่มความเสี่ยงในการติดเชื้อ สุดท้ายแล้วทั้งปัญหาเรื่องแหล่งรายได้และสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงลูกก็ไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข อีกทั้งไม่มีอะไรเป็นหลักประกันได้ว่า ครอบครัวมีความปลอดภัย

ว่ากันตามตรง ครอบครัวเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กจริงหรือ เราไม่ได้พูดกันในประเด็นที่ว่าครอบครัวควรปลอดภัยหรือไม่ควร แต่พูดในประเด็นที่ว่า เป็นเช่นนั้นหรือไม่ใช่ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีเด็ก 1 ใน 7 คนอยู่ในสภาพขัดสน ปัญหาของนโยบายที่ได้ขยายช่องว่างทางเศรษฐกิจให้สูงถึงระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะกลับมาปรากฏให้เห็นในห้วงเวลาของวิกฤตเช่นนี้ ข้าพเจ้าเคยเขียนไว้ในหนังสือเรื่อง ประวัติศาสตร์ของอาหารโรงเรียน (『給食の歴史』 岩波新書、2019) ว่าแม้ในช่วงที่ประเทศไทยญี่ปุ่นมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ก็ยังมีเด็กเป็นจำนวนมากที่ต้องประทังชีวิตและได้รับสารอาหารที่จำเป็นในหนึ่งวันจากเพียงอาหารโรงเรียน จึงอาจพูดได้เต็มปากด้วยซ้ำว่า เด็กๆ ในปัจจุบันอยู่ในสภาพที่เส้นชีวิตเส้นสุดท้ายขาดสะบั้นลงดอย่างแท้จริง

แม้ในครอบครัวที่ได้กินอาหารขันต่าที่สุดที่พ่อรับได้วันละ 3 มื้อ อันตรายเกียร์มืออยู่ นิตยสาร Courrier Japon (เผยแพร่เมื่อวันที่ 29 มีนาคม ①) รายงานว่า “นับตั้งแต่มีการห้ามออกนอกบ้านในวันที่ 17 มีนาคม มีความเป็นไปได้ว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มสูงขึ้น ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานตำรวจกรุงปารีส มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นราว 32% ส่วนในพื้นที่ความรับผิดชอบของสารวัตรทหารเพิ่มขึ้นราว 36% ในหนึ่งสัปดาห์” เรื่องนี้ไม่ใช่ปัญหาเฉพาะในประเทศไทย แต่การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงภายในครอบครัวได้กลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมแม้ในประเทศไทยปัจจุบันเอง คงมีครอบครัวไม่น้อยที่เกิดภรรยาภาคอีด้อดอย่างบอกไม่ถูกจากการที่สมาชิกครอบครัวที่ปกติไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นเวลานานต้องมาอยู่ใต้ชายคาเดียวกัน และสำหรับเด็กๆ ที่ถูกกระทำทารุณอยู่เป็นประจำ ครอบครัวคงยิ่งกลایสภาพเป็นคุกอันยากจะหลบหนี ไม่เพียงเด็กๆ คู่สมรสโดยเฉพาะอย่างยิ่งภรรยาที่ถูกสามีใช้ความรุนแรงมาโดยตลอดสภาพในปัจจุบันที่ออกไปข้างนอกได้ยากก็คือคุกเดิมนั่นเอง ถึงทั้งถ้าจากนี้ไปเกิดมีผู้ติดเชื้อ ที่มีความเป็นไปได้สูงว่าสมาชิกบางคนในครอบครัวอาจขาดหายไป

ถ้าหากกลไกของครอบครัวเกิดขัดข้อง ผู้คนย่อมต้องหันไปพึ่งชุมชน แต่โชคด้วยว่า สถานที่ที่ค่อยสนับสนุนผู้มีฐานะอ่อนแอทางสังคมก็ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 จนทำให้ประสิทธิภาพลดลงหรือไม่มีประสิทธิภาพอีกต่อไป ทั้ง PTA คณะกรรมการชุมชนตลอดจน NPO ต่างก็ยืนไม่อยู่เข้ามาช่วยเหลืออย่างแข็งขันได้ยากท่ามกลางความตื่นกลัวต่อการติดเชื้อผ่านการแพร่กระจายทางอากาศ โรงอาหารสำหรับเด็กและอาหารโรงเรียนถูกระงับແບพทั้งหมด ทำให้ไม่มีครดิตแล้วท่องเที่ยว ว่างเปล่าและหัวใจอันอ้างว้างของเด็ก ๆ

ยิ่งไปกว่านั้น หากตอนนี้เกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ เช่น อุทกภัยหรือแผ่นดินไหวที่พังหลังมานี้เกิดขึ้นถี่มาก สถานที่หลบภัยซึ่งควรของชุมชนย่อมกลายเป็นแหล่งแพร่ระบาดของเชื้อโควิดอย่างไม่ต้องสงสัย ดังนั้นใน

ตอนนี้คณะกรรมการชุมชนในส่วนภูมิภาคทุกแห่งจึงควรสร้างคู่มือในการรับมือต่อการอพยพในช่วงภัยพิบัติเป็นการด่วน

4. ไข้หวัดสเปนกับโรคโควิด-19

ในปัจจุบันที่โรคโควิด-19 ไม่ได้กำลังมุ่งหน้าสู่การส่งลงแต่กลับแพร่ระบาดเป็นวงกว้างมากขึ้น ข้าพเจ้าคิดว่า เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่เราควรยังอิงพื้นที่เลือกแนวทางที่น่าจะพอกเป็นความหวังได้ไม่ใช่โรคซาร์ส (SARS) หรือโรคไข้เลือดออกอีโบลา แต่คือ “ไข้หวัดสเปน” หรือ Spanish Influenza ซึ่งเป็นการแพร่ระบาดครั้งใหญ่มีอัตราการติดเชื้อสูงมาก ตั้นที่ในสหราชอาณาจักรได้รับการใส่ร้ายเป็นภัยสี สำหรับชาวสเปนก็ เพราะ ข่าวสารเกี่ยวกับไข้หวัดใหญ่ได้แพร่ร่อกันมาจากการประเทศสเปนซึ่งมีสถานภาพเป็นกลางในด้านการควบคุมข้อมูลข่าวสารในช่วงสงคราม โรคดังกล่าวระบาดชั่วรวม 3 รอบในช่วงเวลา 3 ปีตั้งแต่ค.ศ. 1918 ถึง 1920 คร่าชีวิตผู้คนในโลกไปอย่างต่ำประมาณ 48 ล้านและอาจถึง 100 ล้านคนหากประมาณการอย่างสูง (山本太郎『感染症と文明—共生への道』岩波新書、2011) สร้างความประหวั่นพรั่นพรึงถึงขีดสุดให้แก่ผู้คนทั่วโลก แต่กระนั้นกลับกลายเป็นหนึ่งหน้าในประวัติศาสตร์ที่แทบไม่มีการหยิบยกมาพูดถึงทั้งในตำราประวัติศาสตร์และในสมุดวิชาการทางประวัติศาสตร์ทุกแห่ง ในขณะที่วิจัยเรื่องความอดอยากในประเทศไทยมีในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง (『カプラの冬—第一次世界大戦ドイツの飢饉』人文書院、2011) ข้าพเจ้าเคยสำรวจเกี่ยวกับ Spanish Influenza ที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมากประสบการณ์ในครั้งนั้นทำให้ข้าพเจ้าได้ถูกคิดว่าไข้หวัดสเปนมีจุดที่คล้ายคลึงกับแพนเดมิกที่กำลังเกิดขึ้นอยู่เมื่อน้อยทั้งคู่ เกิดจากเชื้อไวรัส ไม่เลือกประเทศ มีการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างไปทั่วโลก เกิดการติดเชื้อเป็นกลุ่มก้อนในเรือขนาดใหญ่และมีผู้เสียชีวิต เกิดข่าว

ลือแพร่สะพัด มีผู้เชื่อเสียเชิงชีวิตเป็นจำนวนมาก และสถานการณ์ขณะเกิดการแพร่ระบาดคล้ายคลึงกัน

อย่างไรก็ตาม ในตอนนั้นเทคนิคในการคัดแยกไวรัสโครกไช้หวัดใหญ่ก็อย่างไม่พัฒนาเพียงพอ หากมองในเชิงเทคนิคทางการแพทย์ก็ต้องยอมรับว่าญี่ปุ่นได้เปรียบกว่า แต่หากมองในเชิงปริมาณบุคคลที่มีประชากรทั้งโลกเพียงประมาณ 1,700 ล้านคนก็ได้เปรียบกว่าในปัจจุบันที่ประชากรเพิ่มขึ้นจนกลายเป็น 7,500 ล้านคน อีกทั้งการที่ออกหนีจากหนังสือพิมพ์แล้ว สื่อจำนวนมากรวมถึง SNS (เครือข่ายสังคมออนไลน์) สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมหาศาลไม่ว่าจะจำเป็นหรือไม่ก็ตาม ก็นับเป็นลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งของญี่ปุ่น แต่ว่ากันตามตรง ข้าพเจ้าเองก็ยังไม่รู้ว่าฝ่ายไหนได้เปรียบกว่า เพราะเมื่อร้อยปีก่อนยังไม่มี WHO ซึ่งโดยหลักการแล้วน่าจะทำให้ญี่ปุ่นได้เปรียบกว่า แต่เราก็ได้เห็นแล้วจากการรายงานข่าวว่า ยกที่จะมองเช่นนั้นได้

เมื่อร้อยปีก่อน ญี่ปุ่นอยู่ในช่วงที่เกิดการจลาจลข้าวและสังคมร้ายในเชิงบุรุษ (การส่งทหารเข้าไปในเชิงบุรุษ) ในตอนนั้นทั้งในเชียง ยูโรป และทวีปอเมริกาเหนือได้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรในระดับที่ไม่เคยมีมาก่อนเพราอยู่ในช่วงเกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่งพอดี ชายหนุ่มจำนวนมากได้โดยสารเรือขึ้นสินค้าจากสหราชอาณาจักรที่เริ่มมีการระบาดของไข้หวัดใหญ่มาตั้งแต่ต้นปีไม่ผลีของค.ศ. 1918 มุ่งหน้าสู่ยุโรป ภายใต้เรือที่มีระบบระบายอากาศอันเลวร้ายทั้งหมดได้ปัดด้วยผู้คนจึงเกิดการระบาดของโรคอย่างรวดเร็ว ชายหนุ่มที่เคยแข็งแรงหายดีด้วยตั้งไปไม่ร่วง นอกจากนี้ที่ญี่ปุ่นยังมีแรงงานจากอาเซียนทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้คนจากอินโดจีนภายใต้การปกครองของผู้รั่งเศสขึ้นฝั่งที่ประเทศไทยรั่งเศส ผู้คนจากอินเดียและพม่าลงเรือที่อังกฤษ ส่วนแรงงานจากจีนได้เข้าฝั่งที่ญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก (เกี่ยวกับสังคมโลกครั้งที่หนึ่งในอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้อ้างอิงจาก 早瀬晋三 『マンダラ国家から国民国家へ—東南アジア史のなかの第一次世界大戦』 人文書院、2012) ใน

ไม่ช้า การระบาดก็แพร่กระจายไปถึงเชีย ว่ากันว่า ในประเทศไทยปั่นก้มีผู้เสียชีวิตประมาณ 4 แสนคน

คาดว่าสิ่งที่น่าจะทำให้ไข้หวัดสเปนระบาดไปทั่วโลกจนมีทหารเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมากได้แก่ สภาพสุขอนามัยและโภชนาการในช่วงสงคราม อัลเฟรด ดับเบลยู ครอสบี นักประวัติศาสตร์ด้านสุขภาพแวดล้อมกล่าวว่า ถึงแม้แพทยาระยะรุ้งสีไม่สบายน แต่พวกเขาก็ต้องฝืนทำงานต่อไปภายใต้สภาพทางสุขอนามัยที่เลวร้าย นี่จึงเป็นเหตุให้อาการของพวกเขาย่ำลงและติดเชื้อได้ง่าย ส่วนผู้ที่อยู่แนวหนังก์เดือดร้อนจากการมีอาหารไม่เพียงพอ ซึ่งก็เป็นเงื่อนไขที่เหมาะสมเจาะต่อการโจมตีของเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งหนึ่งที่สร้างความทุกข์ทรมานให้แก่บรรดาแพทย์ได้แก่โรคพื้นผุ (Ruchel Duffett, *The Stomach for Fighting: Food and the Soldiers of the Great War*, Manchester University Press, 2012, p.21.) เรื่องนี้ทำให้สันนิษฐานได้ว่า สภาพสุขอนามัยในช่องปากอันเป็นจุดสำคัญที่ไวรัสอาศัยอยู่นั้นคงไม่ได้เอามาก ๆ

ถึงกระนั้นเราก็ไม่สามารถชี้ช่องกับการที่ไม่มีสังคมให้รู้ระดับโลกเกิดขึ้นในปัจจุบัน การเคลื่อนย้ายของผู้คนในช่วงสิบปีมาตั้งแต่เดินไปอย่างคับคั่งชนิดยุคที่กล่าวถึงข้างต้นที่บ่อมีติด ปรากฏการณ์ใหญ่ที่สุดของ การเคลื่อนย้ายของผู้คน ได้แก่ ภาระนักท่องเที่ยวล้นเมือง (Overtourism) บรรดาแพทย์ในอดีตเปรียบได้กับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ความถี่และปริมาณการเคลื่อนไหวของนักท่องเที่ยวผ่านเครื่องบินซึ่งเข้ามานแทนเรือในอดีต ต่างกันอย่างลิบลับ และทั้งหมดนี้คือลักษณะเด่นของการระบาดในครั้งนี้

5. บทเรียนจากไข้หวัดสเปน

ไข้หวัดสเปนในอดีตกำลังให้บทเรียนแก่พวกเราที่ใช้ชีวิตอยู่ในยุคปัจจุบัน ข้าพเจ้าอยากรองสรุปบทเรียนนี้โดยอ้างอิงจากงานเรื่อง ไข้หวัดใหญ่ที่เลวร้ายที่สุดในประวัติศาสตร์ แผนเดมิเกิลที่คุ้กเล้ม ของ ครอสบี (『史上 最悪のインフルエンザ—忘却されたパンデミック』西

ประการแรก การที่มีความเป็นไปได้ว่าโรคระบาด จะไม่จบในรอบเดียว เพราะกรณีของไข้หวัดสเปนนั้นก็มี “การหวนกลับมา” ถึง 3 รอบ รอบแรกใช้เวลา 4 เดือน ในการระบาดไปทั่วโลก ส่วนรอบ 2 มีอัตราการเสียชีวิต ที่สูงกว่ารอบแรก ดังนั้นแม้โรคโควิด-19 จะมีผู้ติดเชื้อน้อย แต่ก็ประมาณไม่ได้เป็นอันขาด เนื่องจากไวรัสมีการ กลายพันธุ์ ยิ่งหากเกิดการคัดเลือกโดยธรรมชาติ ก็มี ความเป็นไปได้ที่ไวรัสนิดไม่ร้ายแรงจะถูกกำจัดไป ขณะที่ไวรัสที่มีพิษร้ายแรงกลับเพิ่มจำนวนขึ้น ข้าพเจ้า ไม่เข้าใจว่า ทำไมการเมืองและสื่อมวลชนพากันคิดว่า แผนเดมิจจะบลลงในการระบาดรอบเดียว แค่ศึกษา ประวัติศาสตร์ยุคปัจจุบันเพียงเล็กน้อยก็น่าจะรู้แล้วว่า ไม่มีอะไรรับประทานได้เลยว่า จะสามารถจัดโตเกียว โอลิมปิกได้ในปีหน้า

ประการที่สอง การพยายามฝืนทำงานเมื่อรู้สึก ไม่สบาย หรือสั่นให้คนอื่นที่ไม่สบายฝืนทำงานต่อไปคือ สาเหตุที่ทำให้ไข้หวัดสเปนระบาดหนักขึ้นและมีอาการ รุนแรงขึ้น หากลองนึกถึงสภาพสุขอนามัยและการ ไม่สามารถได้แยกของทารกในกองทัพกันน่าจะเข้าใจได้ ในความหมายดังกล่าว ลักษณะพื้นฐานของที่ทำงาน ในญี่ปุ่นซึ่งสามารถผลักดันให้คนถึงขั้นเสียชีวิตจาก การทำงานหนักหรือฆ่าตัวตายจึงมีแต่จะส่งผลเสีย

ประการที่สาม เราต้องไม่ละเลยที่จะดูแลบุคลากร ทางการแพทย์อย่างเต็มที่ ผู้อุดชีวิตจากไข้หวัดสเปน จำนวนมากได้เล่าถึงประสบการณ์ที่รอดมาได้ เพราะได้รับการดูแลอย่างทุ่มเทจากบรรดาแพทย์และพยาบาล เราสามารถจินตนาการได้ไม่ยากว่า ยามเมื่อเห็นผู้ป่วย ตรงหน้ากำลังอยู่ในห่วงความเป็นความตาย คนเหล่านี้ มักจะพยายามช่วยอย่างเต็มที่แม้อาจเกินกำลังของ ตัวเองไปบ้าง อย่างไรก็ตาม เราต้องไม่ลืมว่า บรรดา พยาบาลของญี่ปุ่นต่างกำลังต่อสู้กับเชื้อไวรัสที่ด่านหน้า อย่างอุติศตนด้วยค่าตอบแทนที่ยังถูกกำหนดได้ในอัตรา อันต่ำ ประวัติศาสตร์โลกยุคปัจจุบันยังไม่เคยตอบแทน บุญคุณบุคลากรด้านการดูแลผู้ป่วย เช่น พยาบาล

แม้แต่ครั้งเดียว

ประการที่สี่ การที่รัฐบาลได้จำกัดการนำเสนอง ข้อมูลสู่ประชาชนโลกเพื่อการทำสังคมและสื่อมวลชน ก็ปฏิบัติตาม นี่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไข้หวัดสเปน ระบาดอย่างรุนแรง การเปิดเผยข้อมูลจะนำมาซึ่ง การวิเคราะห์อย่างรวดเร็วและสามารถจำกัดปัจจัย การติดเชื้อให้อยู่ในวงจำกัดล่วงหน้าได้

ประการที่ห้า การที่ทั้งที่ไข้หวัดสเปนทำให้มี ผู้เสียชีวิตมากกว่าสังคมโลกครั้งที่หนึ่ง แต่กลับสูญหาย ไปจากทั้งประวัติศาสตร์ที่บันทึกในภายหลังและจาก ความทรงจำของผู้คน ทำให้ไม่มีการตรวจสอบทาง ประวัติศาสตร์อย่างเพียงพอ เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ ทำงานเดียวกันขึ้นในโลกหลังจากที่โรคโควิด-19 หายไป จากโลกนี้แล้ว เราจึงต้องเก็บข้อมูลและสถิติไว้ให้ ครบถ้วนและทำให้สามารถตรวจสอบเชิงประวัติศาสตร์ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจำนวนมากที่พยายามไข่ค่าว่า อำนาจและผลประโยชน์โดยอ้างความดีความชอบจาก การผ่านพ้นวิกฤตในครั้งนี้มาได้คงจะเพิ่มขึ้นเช่นเดียว กับเมื่อครั้งไข้หวัดสเปน ไม่ต้องสงสัยเลยว่า กิจกรรม ฉลองชัยชนะอันน่ารังเกียจคงจะผุดขึ้นเป็นดอกเหด แต่ “ชัยชนะ” ต่อไวรัสนั้นสามารถเกิดขึ้นได้อย่าง ง่ายดายจริงหรือ นับตั้งแต่เมื่อนุษยชาติเริ่มทำการเกษตร ปศุสัตว์ อยู่อาศัยเป็นถิ่นฐานและสร้างเมือง พวกราก ตอกยูด้วยชาติกรรมของการอยู่ร่วมกับไวรัสอย่างไม่อาจ หลีกเลี่ยง (ดูได้จากหนังสือ เช่น ジェームズ・C・スコット『反穀物の人類史—国家誕生のディープヒストリー』 みすず書房、2019) ดังนั้นหากจะมีการยกย่องคุณความดี ก็สมควรทำต่อการทำงานอย่างทุ่มเทภายใต้ของบุคลากร ทางการแพทย์และนักสังคมสงเคราะห์มากกว่า

ประการที่หก การที่ทั้งรัฐบาลและประชาชนต่าง ถูกอบรมครอบจั่นเมื่อบอกกับการใช้เหตุผลไปชี้ข้อณ ณ มีตัวอย่างน่าสนใจที่เกิดขึ้นเมื่อร้อยปีก่อน “ทั้งที่อยู่ ในช่วงของการระบาดระลอกสองในช่วงฤดูใบไม้ร่วง และมีเรื่องสำคัญมากหมายที่ควรต้องทำ กรมสาธารณสุข ของสหรัฐอเมริกากลับสั่งให้ตรวจสอบยาเม็ดแอลสไพริน

ของบริษัทไบเออร์” เพราะ “ความรู้สึกต่อต้านเยอรมันนีอย่างหนักถึงขั้นไม่เลิมหูลีมตาในช่วงปีค.ศ.1918” ก่อให้เกิดข่าวลือประหลาดแพร่สะพัดว่า มีการผสมเชื้อโรคไข้หวัดใหญ่ลงในยาแอลไฟเรนที่ผลิตโดยบริษัทไบเออร์ของเยอรมันนีและนำออกจำหน่าย (クロスビー 『前掲書』 259頁)

แม้ในปัจจุบัน ความหวาดระแวงก็ได้ปลุกสำนึกของการเหยียดหายนมที่จะอุญให้กันบึงของจิตใจผู้คน ขึ้นมาอีกครั้ง ถ้าโลกนี้ได้ต่อสู้กับการเหยียดหายนมอย่างถึงที่สุดมาโดยตลอด ในเวลาเช่นนี้ ก็น่าจะทำให้คำพูด เช่น “เรามีเดือนรับชาติเงินผู้แพ้เรือโคโรน่าไวรัส” หรือ การเหยียดชาวเอเชียในอเมริกาและยุโรปดันอย่างเดียว หรือถ้าการเมืองเป็นมนุษย์ผู้เป็นอิสระจากสำนึกของ การเหยียดหายนมดังกล่าว พวกเขาก็ไม่สูญเสียคุณลักษณะ ขั้นต่ำสุดในฐานะมนุษย์แม้อยู่ในยุคสมัยแห่งวิกฤต การสูญเสียคุณลักษณะนี้เองที่เป็นตัวการขัดขวาง ความร่วมมือในระดับนานาชาติในการทำให้แพนเดมิก สงบลง

ประการที่เจ็ด การที่ผู้มีอิทธิพลรักษาความสะอาด ในสหรัฐอเมริกาติดใจหัวดสเปน ทำให้ไม่สามารถขับรถ ออกไปเก็บขยะจนมีขยะกองทั่วเมือง เรื่องนี้ย่อમีส์ผลให้สภาพของสาธารณสุขในเมืองย่ำแย่ลง แน่นอนว่า การลุ่มสลายทางการแพทย์เป็นสิ่งที่เรออยากรถีกเลี้ยง แต่การลุ่มสลายในการรักษาความสะอาดก็อันตรายเช่นกัน

ประการที่แปด การที่ผู้ปกครองประเทศและ ข้าราชการติดเชื้อกันมากจนเกิดความเป็นไปได้ที่จะทำให้ขั้นตอนในการบริหารบ้านเมืองติดขัด วุฒิโรว์ วิลสันประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาในตอนนั้นก็เป็นหนึ่งในผู้ติดเชื้อ เขาล้มป่วยลงด้วยอาการไข้สูงถึง 39.4 องศาขณะกำลังประชุมร่วมสีประเทศกับผู้นำของอังกฤษ ผู้รั่งเศสและอิตาลี ในช่วงที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล แนวทางของการประชุมก็เปลี่ยนไปอย่างมาก จนสนธิสัญญาแวร์ชาญถูกกำหนดให้ทางไปในเชิงลงโทษเยอรมันนี

6. การพิพากษาของเพปีโคลโอล

ยิ่งไปกว่านั้น เรายังไม่อาจพูดได้ว่า ถ้าโควิด-19

สงบลงแล้ววิกฤตจะจากไปในความเป็นจริง สิ่งที่น่ากลัวไม่ใช่เชื้อไวรัส แต่เป็นมนุษย์ที่หวาดกลัวต่อเชื้อไวรัส ต่างหาก ต่างจากนายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่น นายกรัฐมนตรี แองเกล่า แมร์เคิลของเยอรมันนีได้กล่าวสุนทรพจน์ไว้ เมื่อวันที่ 18 มีนาคมโดยเน้นย้ำถึงความเจ็บปวดและความเป็นกรณีพิเศษของการต้องจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ สำหรับผู้มาจากเยอรมันตัววันออกเช่นเรื่อง เศรีภาพในการเคลื่อนที่และเดินทางเป็นสิ่งที่เพิ่งได้มาอย่างยกลำบาก (ผู้แปลภาษาญี่ปุ่น Mikako Hayashi-Husei^②) แต่ข้าพเจ้ายังสังสัยเหลือเกินว่า เรื่องนี้จะเป็นกรณีพิเศษไปตลอดได้หรือไม่ แพนเดมิกครั้งนี้คงจะเปลี่ยนจิตสำนึกของผู้คนไปจากเดิมมาก เพราะถ้าความหวาดกลัวต่อความเสี่ยงต่อสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาได้ของผู้คนเพิ่มสูงขึ้น ประเทศทำงานนิยมแบบควบคุมสอดส่องข้อมูลส่วนบุคคลผ่านการครอบครองและประมวลผล Big Data ตลอดจนประเทศที่หลงตัวเองแบบอัตโนมิยาจกality เป็นต้นแบบให้เดินตาม ยุวราล โนอา หารารีได้นำเสนอแนวคิดมองโลกในแง่ดีของเขาว่า อย่างระมัดระวังว่า เมื่อโควิด-19 ผ่านพ้นไปจะเป็นโอกาสให้ปรัชญา EU ฟื้นคืนพิชิตครั้ง (Yuval Noah Harari, In the Battle Against Coronavirus, Humanity Lacks Leadership, in: Time on 15 March 2020.^③) แต่ด้วยเหตุผลข้างต้น ข้าพเจ้ากลับคิดว่ามีความเป็นไปได้ที่คุณค่าต่างๆ จะตกต่ำลงอย่างหนัก นอกจากนี้หารายรับเริ่งก็ต้องให้ทุกประเทศเกิกปิดกันแต่หันมาร่วมมือกันในการรับมือกับโควิด-19 ซึ่งในข้อนี้ ข้าพเจ้าก็เห็นด้วยทุกประการ แต่กรณั้นสังคมโลกกลับเต็มไปด้วยประเทศที่ยึดติดแต่กับแนวคิดอัตโนมิยม สภาพเช่นนี้อาจทำให้ระเบียบแบบแผนของโลกและประเทศประชาธิปไตยเสื่อมถอยลงอย่างจริงจังก็เป็นได้ ดูเหมือนแนวโน้มดังกล่าวได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ก่อนหน้าแพนเดมิก ด้วยซ้ำ

นอกจากนี้ หารารีอาจไม่ได้กล่าวไว้ แต่สืบเนื่องจากการที่บริการฆ่าเชื้อโควิดเพื่อ “ฆ่าเชื้อ” โควิด-19 ได้กลับเป็นที่นิยม มูลค่าทางการตลาดของสินค้าเพื่อ

ระับความหวาดกลัวจะถูกสร้างขึ้น ผู้คนจะถูกครอบงำโดยแนวคิดบุคคลความสะอาดที่ขาดยังไม่เกิดสถานการณ์อะไรก็ถูกตามไปทั่วอยู่แล้วตั้งแต่ก่อนหน้านี้ แล้วจุลทรีย์ที่ให้คุณแก่มนุษย์รวมถึงไวรัสก็อาจเสี่ยงต่อการสูญไปจนหมดสิ้น จุลทรีย์ในร่างกายมนุษย์จะอ่อนแอลงซึ่งอาจส่งผลร้ายต่อระบบภูมิคุ้มกัน ภายนอกเป็นภัยคุกคาม ภาระทางการแพทย์จะเพิ่มมากขึ้น ความต้องการของภาคเกษตร ส่งผลให้สินค้าประเภทยาฆ่าแมลงมีมากขึ้น (หนึ่งในนั้นคือไซคลอน B ที่เคยใช้ในการฆ่าล้างผู้พันธุ์ชาวบ้าน) การที่สิ่งเหล่านี้ถูกนำมาใช้ฉะเชื้อในระบบขนส่งมวลชนและสถานที่สาธารณะน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการที่เชื้อไวรัสไปทั่วโลกได้รับการยอมรับอย่างหนักด้วย (藤原辰史『戦争と農業』集英社インターナショナル新書、2017)

เกี่ยวกับอันตรายจากวัฒนธรรมการฆ่าเชื้อในนั้นในเบื้องต้นหนังสือเรื่อง จุลทรีย์ในร่างกายของพากเรา ที่กำลังจะสูญหายไป ของมาร์ติน เจ เฟรเซอร์ (山本太郎訳、みすゞ書房、2015) น่าจะช่วยให้เข้าใจภาพรวมได้ กระบวนการที่ก่อร้ายมาข้างต้นอาจทำให้เราสูญเสียความเป็นไปได้ของการทำให้ไวรัสบางชนิดมาอาศัยอยู่ในร่างกายเป็นเวลานานและช่วยปกป้องเราจากเชื้อโรคตัวอื่น เมื่อลักษณะความสะอาดมาผนึกรวมกับลักษณะชาติที่จะกล้ายเป็นตัวปัญหาขึ้นเช่นกรณีของพกนากซี (H.P.ブロイエル『ナチ・ドイツ 清潔な帝国』大島かおり訳、人文書院、1983)

เช่นที่กล่าวมานี้จึงเห็นได้ว่า เราสามารถจินตนาการเรื่องเลวร้ายได้ไม่มีที่สิ้นสุด แต่ในประวัติศาสตร์โลกที่ผ่านมา ยังไม่เคยมีคริดิบทวนความผิดพลาดในอดีตและสร้างแนวทางสู่อนาคตเพื่อจะได้ไม่เกิดให้เกิดวิกฤตแบบเดียวกันอีก แล้วในครั้งนี้ พากเราผู้รับมือบทบาทอันชุ่มเลือดที่หลังรินในประวัติศาสตร์จะไม่สามารถค้นหาสิ่งที่พอจะเป็นแนวทางที่มีประโยชน์ในอนาคตได้เลยหรือ

แนวทางแรก ไม่ว่าใครก็ตามต้องไม่ปรากรรมนิยมปฏิบัติในการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น การกลัวคือ

ลังมือ แปรงพื้น ลังหน้า ระบายน้ำ กินอาหาร ทำความสะอาดและนอนหลับไปจากผู้อื่น อาจมีเสียงตอบกลับมาว่า นั่นบันกีมันอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ประวัติศาสตร์บอกเราก็คือ สมรรถนะในการเคลื่อนย้ายคนเพื่อไปทำสิ่งงานโดยทางเรือและทางรถไฟได้ทำให้ธรรมเนียมปฏิบัติธรรมดามาลัยเหล่านี้ทำได้ยากยิ่ง และเรายังรับรู้ถึงประวัติศาสตร์ของการกวาดต้อนและกักขังผู้คนไว้ในสถานที่ยังปราศจากสุขอนามัยที่ได้สร้างความลำบากในการทำเรือธรรมชาติ เหล่านี้ ดังนั้นถึงแม้เราจะยุ่งเพียงใด ผู้บังคับบัญชา ก็ต้องไม่ห้ามให้ลูกน้องทำการป้องกันพื้นฐานข้างต้น (เช่น การแปรงพื้นแม้ในช่วงพักกลางวัน การใช้ถังขยะและห้องน้ำส่วนกลางอย่างระมัดระวัง) ในระหว่างการทำงาน และผู้บังคับบัญชา ก็ควรเป็นฝ่ายลงมือทำเป็นตัวอย่าง หรือถ้าพากเราจะมาลองคิดบทวนถึงการกระทำหลักในการสร้างภูมิคุ้มกันไม่ว่าจะเป็นการกินมากๆ การหัวเราะมากๆ และการหลับให้สนิทดูก็ไม่เลว เพราะที่ผ่านมาสิ่งเหล่านี้มักถูกละเลยความสำคัญเมื่อเทียบกับงาน

แนวทางที่สอง ต้องไม่ห้ามตัวเองในการหลบเลี่ยงหรือโต้แย้งความรุนแรงและคำสั่งที่ไม่สมเหตุสมผลทั้งในองค์กรและครอบครัวอย่างเด็ดขาด ยิ่งไปกว่านั้นคือต้องไม่ให้เกิดการป্রบกตัวเอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเตรียมการในเรื่องนือป่าย่างเร่งด่วน เป็นเรื่องปกติสำหรับประวัติศาสตร์ของศตวรรษที่ 20 ที่จะบอกว่า เพราะเป็นการสู้รบที่ต้องระดมสรรพกำลัง เราจึงต้องยุติความขัดแย้งและหันมาช่วยมือกันดังเช่นสโลแกน “Burgfrieden” (สโลแกนที่เยอรมันใช้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง) อย่างไรก็ตาม การควบคุมไม่ให้เดี้ยงต่างหากที่น่าจะยิ่งทำให้ความเสียหายจากโควิด-19 ทวีความรุนแรงขึ้น ประธานาธิบดีอเมริกาโนเอล มาครองของรัฐเสดีได้กล่าวชี้ให้เห็นว่า “เรากำลังอยู่ในสถานการณ์สังคม” ส่วนประธานาธิบดีโคนัล ทรัมป์ของสหรัฐอเมริกาเรียกตัวเองอย่างไม่สนใจเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า “ประธานาธิบดีในภาวะสังคม” แต่คำพูดนี้เป็นดาบสองคม เพราะนอกจากจะเป็นการ

เพิ่มระดับความฉุกเฉิน ยังเป็นคำพูดที่มีประสิทธิภาพ อย่างยิ่งในการปราบปรามความเห็นต่างด้วย

แนวทางที่สาม การที่ประเทศต้องทุ่มเทจิตวิญญาณ ให้แก่กิจกรรมที่ไม่สามารถรับหรือเลื่อนออกไปได้ โดยง่ายเมื่อเกิดภัยพิบัติหรือโรคระบาด ไม่ว่าจะเป็น สงครามหรือโอลิมปิกหรืองานแสดงสินค้านานาชาติ นอกจากจะเป็นการสูญเสียเงินภาษีจำนวนมหาศาลแล้ว ยังทำให้เสียเวลาเป็นอย่างมาก ตั้งนั้นไม่ว่ากิจกรรมใด ก็ควรย้อนกลับไปสู่รัฐบาลที่มีภัยพิบัติ เกิดขึ้นบ่อยครั้งด้วยแล้ว การดำเนินงานที่สามารถรับมือ กับสถานการณ์ได้อย่างยืดหยุ่นไม่ว่าจะถูกยกเลิกเมื่อใด น่าจะเป็นสิ่งที่เหมาะสม

แนวทางที่สี่ เราต้องคิดว่า อันตรายจากการติดโควิด-19 ผ่านการแพร่กระจายทางอากาศมีความหมาย อย่างไรต่อผู้คนที่ใช้ชีวิตร่วมกับอยู่ในสังคม เป็นจังหวัดที่มีเศรษฐกิจโลกภารกิจในปัจจุบัน เพราะพวกเรามักลืม ความจริงอันแสนจะธรรมดาว่า คำว่าอันตรายสำหรับผู้คน ที่ใช้ชีวิตอย่างเสี่ยงอันตรายอยู่เสมอเป็นเรื่องปกติ ในชีวิตระบบสัน敦ของพวากษา สำหรับผู้อ้ายอยู่รับฐานทัพ ที่ทุกวันต้องเผชิญกับเครื่องบินรบที่ไม่รู้ว่าจะตกมาใส่ เมื่อไร ความเสี่ยงที่จะเป็นโรคประสาทจากเสียงระเบิด หรือความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุนั้นต่ำกว่าความเสี่ยงต่อการ ติดโควิด-19 หรือ สำหรับคนที่ต้องเผชิญกับภัยมันตรังสี จากอุบัติเหตุโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ระเบิดและทุกวันนี้ ยังต้องใช้ชีวิตในศูนย์อพยพ ความเสี่ยงของการเจ็บป่วย มีน้อยกว่าความเสี่ยงต่อการติดโควิด-19 หรือ สำหรับ คนที่ต้องทำงานโดยถูกกลั่นแกล้งจากเจ้านาย ความเสี่ยง ที่จะเสียชีวิตจากการทำงานหนักหรือการฆ่าตัวตายหรือ การเป็นโรคซึมเศร้ามีน้อยกว่าความเสี่ยงต่อการติดโควิด-19 หรือ ความเป็นไปได้ที่คุณไร้บ้านกำลังเจ็บป่วย มีน้อยกว่าความเป็นไปได้ในการติดโควิด-19 หรือ สำหรับคุณแม่เสียชีวิตที่ทำงานในฐานะลูกจ้างชั่วคราว ความกลัวที่จะไม่สบายจนเป็นภาระให้ลูกมีน้อยกว่า ความกลัวต่อโควิด-19 หรือ ความเสี่ยงที่เด็กผู้ไม่

สามารถปรับตัวให้เข้ากับโรงเรียนจะเกิดมีปมในใจ เพราะ สาเหตุจากโรงเรียนมีน้อยกว่าการที่เด็กเหล่านี้จะป่วย เป็นโควิด-19 หรือ เพียงแค่รำพึงทวนประวัติศาสตร์ ของยุคปัจจุบันก็คาดการณ์ได้แล้วว่า มีความเป็นไปได้สูง ที่ผู้ถูกต้องให้ติดอยู่ในฐานะประจำทางสังคมเหล่านี้ นี่แหลกที่จะได้รับผลกระทบอันใหญ่หลวงและยาวนาน จากโควิด-19

แนวทางที่ห้า เราต้องไม่หยุดโดยเด็ดขาดหรือคัดค้าน ผู้คนที่ทั้งที่อยู่ในฐานะต้องให้ข้อมูลข่าวสารในยามวิกฤต แต่กลับควบคุมหรือไม่ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่าง ถูกต้อง ผู้รับผิดชอบบริหารบ้านเมืองควรมีแต่เฉพาะ ผู้พร้อมทั้งร่างกายและสติปัญญา สามารถตอบคำถาม ทุกข้อที่หลังให้เข้ามาได้อย่างจริงใจไม่ว่านานจะกี่ชั่วโมง เอกเช่นรัฐมนตรีสาธารณสุขของได้หัวนั้น นอกจากนี้ ถึงแม้จะเป็นข่าวที่สำคัญต่อชีวิตของแต่ละคน แต่ข่าว บนหน้าหนังสือพิมพ์ออนไลน์ส่วนใหญ่ต้องเสียเงิน เข้าไปอ่าน การจำกัดการเข้าถึงข้อมูลเช่นนี้บางครั้งก็ อาจทำให้สูญเสียชีวิตที่น่าจะช่วยไว้ได้ ดังนั้นการเผยแพร่ ข่าวสารโดยไม่คิดเงิน อย่างน้อยในส่วนของข่าวเกี่ยวกับ โควิด-19 จึงเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของ สื่อมวลชน

เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ญี่ปุ่นกำลังถูกทดสอบ จากเทพีแห่งประวัติศาสตร์โคลอิว่าเป็นประเทศที่ควรค่า แก่การอยู่รอดต่อไปภายหลังแพนเดมิกหรือไม่ แล้วเทพี โคลอิจะพิพากษาจากอะไร วิทยาการและศิลปะที่เกิดขึ้น ในช่วงวิกฤตย่อมเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่ง ถึงแม้เราคงจะได้ เห็นพัฒนาการอย่างก้าวกระโดดของวิทยาการและศิลปะ ในแต่ละประเทศ แต่นั่นก็ไม่ใช่ตัวชี้วัดสำคัญในท้ายที่สุด การมีผู้เสียชีวิตน้อยก็เป็นปัจจัยที่จะถูกต้องจากการ พิจารณainชั้นสุดท้าย บททดสอบอันแท้จริงนั้นก็เช่นที่ ได้กล่าวมาข้างต้นว่า คือการที่จะสามารถต่อต้านชั้นขั้น การลดทอนและลดทิ้งคุณค่าของมนุษย์ได้หรือไม่ พูดอีก อย่างได้ว่า เราจะสามารถเอาชนะความป่าเลื่อนในการใช้ “การร้ายม่ำมด” หรือ การโจมตี “ผู้อ่อนแอด” เป็นวิธีคลาย ความเก็บกดเมื่ออารมณ์ขึ้นมาได้หรือไม่นั่นเอง

ฟาง พาง นักเขียนชาวจีนผู้เผยแพร่ “อู่ซื่นไดอารี่” ที่ถ่ายทอดเรื่องราวการใช้ชีวิตในช่วงปิดเมืองอู่ซื่นได้แสดงความเห็นไว้อย่างตรงไปตรงมาว่า “เกณฑ์ในการตัดสินว่า ประเทศ ๆ หนึ่งจะเป็นประเทศที่มีอารยธรรมหรือไม่นั้นไม่ได้อยู่ที่การมีศักดิ์สูง มีรักที่แล่นด้วยความเร็ว มีอุรุที่ทันสมัย มีกองทัพอันเกรียงไกร มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีศิลปะอันหลากหลาย หรือสามารถจัดงานยิ่งใหญ่ได้ จุดพลุตระการตาได้ ใช้อำนาจเงินเที่ยวยุ่งโลโกอย่างหรูหราและกว้างซื้อสินค้าต่าง ๆ ในโลกได้ ไม่ใช่ทุกอย่างที่กล่าวมานี้เลย เกณฑ์มีอยู่เพียงหนึ่งเดียว นั่นคือท่าทีในการอยู่ร่วมกับผู้อ่อนแอ” (ผู้แปลภาษาญี่ปุ่น 王青 Japan-China Welfare Planning ③)

ในช่วงวิกฤตครั้งนี้นี่แหล่ที่ความมีการต่อยอด

บดดดสอบของฟาง ฟางที่ว่า เราจะสามารถสร้างนโยบายเพื่อผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤตได้หรือไม่ ในช่วงเวลาแห่งวิกฤต เราเตรียมใจแล้วหรือไม่ที่จะทำให้ความต่าทรมานของมนุษย์และอันตรายในชีวิตประจำที่ถูกปกปิดมาตลอดกรุงจ่างขึ้นมา เรายังร้อนแค่ไหนที่จะใช้พลังกำลังทั้งหมดที่มีเพื่อผู้คนที่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามอันร้ายแรงเทียบเท่ากับโรคโควิด-19 ช้าแล้วช้าเล่ามาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตและทุ่มเทต่อไปเป็นแพนเดมิกได้ผ่านพ้นไปแล้ว ทุกคนจะสามารถยับยั้งความน่ารังเกียจของการเข้าร่วมกับกลุ่มคนที่ปากอ่อนหินใส่ผู้อื่นโดยไม่เหยดคิดได้หรือไม่ นี่เองคือสิ่งที่เพพีโคลโลจะนำมาพิจารณา ในโลกหลังแพนเดมิกประเทศไทยหลงตัวเองว่า “กำราบ” เชื้อไวรัสลงได้ด้วยการยัดเยียดความรับผิดชอบให้ผู้อื่นเพื่อเอาตัวรอดคงล้มสลายไปจากความอับอายเหลือประมาณ

ฟุจิยะระ ทะท์ชุมิ

เกิดที่เมืองอะซะฮิกะวะ ออกไกโด ในค.ศ.1976 และเติบโตในเมืองโยะโกะตะะ (ปัจจุบันคือเมืองโยะกุอิสุโมะ) จังหวัดมิยะเนะ ปัจจุบันเป็นรองศาสตราจารย์ประจำศูนย์วิจัยมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกียวโต เชี่ยวชาญในประวัติศาสตร์เกษตรกรรม มีผลงานเขียน ได้แก่ 『給食の歴史』 (ประวัติศาสตร์ของอาหารโรงเรียน) (岩波新書、2018), 『分解の哲学』 (ปรัชญาของการอยู่สลาย) (青土社、2019), 『トラクターの世界史』 (ประวัติศาสตร์โลกของรถบรรทุก) (中公新書、2017), 『カブラの冬』 (Turnip Winter) (人文書院、2011, ผลงานเป็นบรรณาธิการร่วม เช่น 『現代の起点 第一次世界大戦』 (จุดเริ่มต้นของปัจจุบัน สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง) (全四卷、岩波新書、2014)

หน่วยงานผู้แปล: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Affiliation: Faculty of Arts, Chulalongkorn University

Corresponding email: Chomnard.S@chula.ac.th